

Legender

Liksom folksagor kan legender och SÄGNER härledas till en muntlig tradition. Men till skillnad från sagor anses legender och sägner ha ett visst sanningsanspråk. Händelserna som återberättas är bestämda till en viss tid och plats. Människorna i berättelsen anses ha funnits på riktigt och kan vara välkända historiska personer. Lagerlöfs KONSTSAGOR ansluter i sitt innehåll oftare till legender och sägner än till folksagor.

Legender är särskilt inriktade på att berätta om religiösa underverk och människor som har stark religiös tro eller genomgår religiösa omvändelser. Det är särskilt i den katolska delen av Europa som legenden utvecklades till en stor folklig berättargenre.

De av Selma Lagerlöfs noveller som brukar kallas legender utspelar sig också ofta i Sydeuropa och områdena runt dåvarande Palestina.

1904 gav Selma Lagerlöf ut en hel novellsamling med titeln *Legender* och dessa var tänkta att skildra olika platser i Italien. Utformningen blev inte riktigt sådan men här återfinns ”Legenden om fågelboet” som handlar om eremiten Hattos omvändelse och här finns ytterligare några berättelser med genredrag från folklig legenddiktning och motiv från Venedig och Siena i Italien och den belgiska staden Charleroi. Gemensamt för alla är den religiösa tematiken.

”Den heliga bilden i Lucca” i *Troll och människor 1* (1915) utspelar sig även den i Italien. ”Luciadagens legend” i *Troll och människor 2* (1921) är däremot från Värmland. ”Legenden om julrosorna” i *En saga om en saga och anda sagor* (1908) utspelar sig i Göingeskogarna i Skåne under katolsk tid och har starka drag av både folksaga och sägen.

Kristuslegender utgavs också 1904 och är vid sidan av Nils Holgerssons underbara resa den av Lagerlöfs böcker som blivit mest läst i skolan. Den är huvudsakligen en samling berättelser om Jesus barndom och den första kristna tiden och var tänkt som en barnbok om kristendomen. I samlingen finns ”Fågel Rödbrost”, som ofta ingått i skolantologier av olika slag och handlar om hur rödhaken skapades av Gud utan färger och långt senare kom att förtjäna sin röda bröstfärg. Berättelsen har alltså också drag av FABEL och djurberättelse.

Ett typiskt drag i många av Selma Lagerlöfs noveller är att hon utgår från en berättarröst med ett tydligt personligt tilltal och ger sken av att återskapa en muntlig berättarsituation och ett stoff som förvaltats i en muntlig berättartradition. Så definierades också novellen som genre under

1800-talet som ett konstfärdigt och ”nytt” återberättande av en gammal historia och redan känt stoff, det vill säga med fokus inte bara på den centrala händelse som berättas utan också på hur det berättas. När man läser Lagerlöfs noveller utifrån genrebeteckningar som sägen, legend och saga är det därför viktigt att fundera över hur Lagerlöf framställer olika slags berättarsituationer och åstadkommer en litterärt utarbetad stil som i vissa avseenden är anpassad till genrekonventioner och i andra avseenden bryter mot genrekonventioner.